

Թագուհիէն, թէ մինչեւ ցաւուրս երիս հանգիցէ, զի զվաստակումն ճանապարհին անցուցէ, և ապա եկեսցէ առաջի իմ: Եւ ի տուեալ տունն յայն ոչ ինչ զարդ զոյր բաց ի հին օթոցէ միոյ՝ այսինքն խալիէ, որ սփռեալ էր ի յատակ սենեկին: Եւ յետ երից աւուրց եկն հրաման յիթեկէէն ընդ Այդու Բիջոյին, թէ արի երթիցուք առ իթեկէ թագուհին, և զայն ձիոյ մետաքսահիւս ոսկէհոռ ըջսմէն առ ընդ քեզ յընծայել թագուհւոյն (որոյ վասն 1100 դրշ. ծախեցան մինչեւ եհասս ի Կեօնտէր):

Եւ ելեալ թովմաճանն գնաց ընդ նմա. և մտին ի հանդիսացեալ տեղին ուր էր բազմեալ թագուհին ընդ թագաւոր թոռան իւրում վարագուրապատ մահճի, այլ եւս ամենայն մեծամեծ իշխանք և ճգմաթիբ այսինքն բաշայք: Ապա կոչեցին զթարգմանն և թովմաճանն յետ յարգական ողջունի՝ հանեալ զընծայն իւր զըջսմէն բանալով մատոյց թագուհւոյն ասելով. Բարձրութեան ձերում մեծամեծք ինչք վայել էր տալ. բայց ես աղքատութենէն զայս զուգնաքեայս կարացի բերել և տալ. վասն որոյ զմեր սակաւն շատ համարեսջիք:

Եւ իրբեւ ծանոյց թարգմանն զբանս թովմաճանին, յայնժամ ասէ թագուհին «զերիստօ» այսինքն շնորհակալ եմ. զոր ամենայն ումբ ոչ ասէ զայս բան թագուհին: Եւ վասն այն որք անդն կային առնթեք թովմաճանին՝ սկսան դրդել զնա և զորդին՝ ասելով թէ անկեալ ի վերայ երեսաց երկիր պագէք թագուհւոյն: Իսկ թովմաճան զնշան ջերմեռանդութեան ցուցանելով ասաց. Միայն Աստուծոյն իմոյ երկիր պագանեմ: Եւ իմացեալ զայս թագուհին՝ ասէ. Յոյժ բարւոք ասաց. թոյլ տուք ըստ սովորութեան իւրոյ արասցէ: Եւ նա ըստ օրինի Օսմանցւոց խոնարհելով, և ձեռն ի զլուխ տանելով երիցս անգամ արար ողջոյնս թագուհւոյն, և ապա այսու կերպիւ մի անգամ եւս զանդ նստեալ իշխանսն ողջունեաց. և ամենքեան հաճեցան ընդ այս ողջոյնս: Եւ ասէ իթեկէ թագուհին. Գալուստդ ի բարին, և ես զքեզ մեծ ոմն արարից Աստուծով.

և լուայ թէ բժշկականութիւն եւս արարեալ ես ի Ատուա: Պատասխանի տուեալ թովմաճանն ասէ. Վասն երկիւղի ակնեղինացս, զի մի՛ գիտացէ ճգմաթի Միքայէն, սուտ բժիշկ եղէ: Ասէ թագուհին. Բարւոք խորհեալ ես և զքո ակնեղէնսն եւս ի վաղիւն բեր տեսցուք, և այժմ երթ ի խաղաղութիւն: Եւ թովմաճանն դարձաւ ի տուն իւր ուրախութեամբ վասն այնր բանի իթեկին՝ թէ զքեզ մեծ ոմն արարից, և թէ բեր զակնեղէնսդ տեսցուք. կարծելով թէ գնելոց է ըստ Այդոյ Բիջոյի բանից՝ բեռ մի ըղտոյ ոսկի տացէ (բայց մի՛ կարծեր): Եւ ի միւսում աւուր նոյն վերագրեալ իշխանքն ժողովեցան ի պալատն առաջի թագուհւոյն և ազդ արարին թովմաճանին. և նա առեալ զամենայն ակնեղէնսն՝ գնաց ընդ վերակացուի իշխանին իւրոյ և ներկայացաւ առաջի թագուհւոյն և եհան զակնեղէնսն և սփռեաց առաջի նոցա. և թագուհին միայն հայեցաւ ետես և ասէ. Յոյժ բարւոք են. և թոռն թագաւորն առեալ զկարմիր եագութ մատանին որոյ շրջանակն էր պոլանդի ակամբ զարդարեալ՝ յոյժ հաճեցաւ առ զայն և եղ ի մատն. Իսկ միւս իշխանք և բաշայք առեալ զմի մի ակնեղէնս և ընկնելով միմեանց ասեն վասն անդամանդեայ ականց այսինքն էլմասից՝ թէ՛ Այս սպիտակ մարդիկ խորամանկութեամբ, զբռչիկօն՝ այսինքն զապակին բեկոտեալ են և յղկեալ ի պատրել. և սա եւս վասն խաբելոյ զմեզ բերեալ է այսր: Իսկ վասն ականակուռ մէրճան երախակալին ասէին՝ թէ զոսկրն ոլորի՛ ոտից կովուն ներկեալ են ի գոյն մէրճանի. առ ի խաբել զմեզ բերեալ է:

Արդ յորժամ ծանեաւ թովմաճանն ի թարգմանէն զայսոսիկ անճոռնի զոհկական և շաղփաղփուն բանսն, ի խոր խոցեցաւ և վախճանագուրկ զոլն գիտաց և ի խաբէութեան որսն անկեալ ի յԱյդոյ Բիջոյէն. վասն որոյ սկսաւ տխուր դիմօք ժողովել զակնեղէնսն և ասել. Յոյժ բարւոք ասացիք, զի հաւատացեալ ձեր Այդոյ Բիջոյին եկի յայս քաղաքս: